

Kerkdienst Janskerk 12 februari 2017

Thema: Vrouwe Wijsheid als gestalte van God

Lezing: Spreuken 8: 1-4, 22-36

Voorganger: Harry Pals (gemeentepastor – protestants)

Inleiding

In dit loflied is Chokma/Sophia (resp. het Hebreeuwse en het Griekse woord voor wijsheid) de verpersoonlijking van Gods verlossende werkzaamheid in de wereld. De taal die hier gebruikt wordt is die van de godinnencultus van Isis, maar het gaat over de ene God van Israël wiens genadige goedheid Sophia is. De Wijsheid komt voort uit God, nog voordat de schepping vorm kreeg.

Liedsuggeraties: NLB 846 en 849, tafelgebed uit het protestants Dienstboek nr.35 of 37

Overweging

Lees de indringende, prachtige tekst van het lied dat we zongen nog eens door... ‘... wijsheid, waar ben je, waar ben je niet?’ - wat een prachtige slotzin.

In allerlei talen wordt ons vandaag wijsheid aangereikt: in de verbeeldende taal van het lied, in de beeldtaal van het schilderij, in de prachtige gebeeldhouwde taal van het Spreukenboek. Op al die wijzen wordt ons iets aangereikt van de essentie van het leven -- in *beelden*, d.w.z.: verwijzend / van het beeld weg-wijzend naar het geheimenis van God zelf, van heel de schepping, van het wezen van ons bestaan.

De beelden van het Spreukenboek hebben heel deze beweging in jodendom en christendom op gang gebracht.

De wijsheid wordt daar getekend als een vrouw, een roepende vrouw, die op een bepaalde plaats staat in de wereldstad: bij de poort, daar waar in klassieke tijden recht wordt gesproken, waar het bestuur wordt uitgeoefend, waar zaken worden gedaan.

De wijsheid is een vrouw die mannen aanroept: ‘jullie, zonen van Adam’, heel het mannelijk geslacht van alle tijden en plaatsen dus. Die mannen duidt ze zelfs aan met ‘zonen’, *haar* zonen dus; bij hen vindt zij haar geluk [vs. 31]. Haar aanroeping eindigt met dringende woorden: Hoor mij toch, bewaar mijn wegen, vind mij, dan vind je het leven. Dat alleen de zonen aangesproken worden heeft natuurlijk te maken met de mannelijke omgeving, waarin dit boek ontstond - maar een beetje ondeugend dachten we wel: de dochters weten dit al... - maar dat is misschien wishful thinking... Maar dan is het des te opvallender dat in zo’n mannelijke omgeving de wijsheid die mannen zo nodig hebben met vrouwelijke beelden wordt aangeduid.

Die wijsheid als een vrouw is ‘van vóór alle tijden’ [NLB 846], toen al ‘bereid als begin van Gods weg’ [vs. 22]. Daarmee wordt zij allernauwst verbonden met God zelf. Dat wordt met een aangrijpend beeld verteld.

Wij waren er erg door geraakt dat tot 2 x toe wordt gezegd dat Vrouwe Wijsheid ‘in weeën voortgebracht’ is. Voortgebracht dus door de Eeuwige, in weeën... Het vanzelfsprekende met mannelijkheid gevulde beeld van God wordt onderuit gehaald. De Eeuwige is een God die weeën kan hebben, kan voelen, kan doorstaan. Het vrouwelijke zit zozeer in God, dat die in weeën baren kan.

Hoe kan dat? Hoe kan zo’n beeld er *ook* zijn in een mannenomgeving? En waar is het de eeuwen door gebleven? Eeuwenlang is het vrouwelijke juist heel veraf van God, van de God van de joodse en christelijke traditie, gezien. *Mannen* definieerden God, niet het vrouwenlichaam, niet de baarmoeder; eerder het heldhaftige mannenbloed dan het natuurlijke vrouwenbloed. En hier wordt het zo anders getekend, zo inclusief.

Dat dit vrouwelijke *ook* in God is, zo centraal God verbeeldt, bracht God dichterbij ons. Het raakte ons dat zo nadrukkelijk intieme en persoonlijke ervaringen van vrouwen ingezet worden om het geheimenis van de Eeuwige te verwoorden, te omcirkelen. Iets van mij als vrouw mag en kan bouwsteen zijn van het beeld van God, zei iemand. Vrouwelijke kernervaringen boetseren

mede de beelden van God die we nodig hebben voor het verbeelden van het geheim van de Eeuwige, de Schepper van alle leven

Die wijsheid als een vrouw is nauw betrokken bij het scheppen van de wereld, bij het ordenen van de chaos. Zij heeft deel aan Gods scheppingswerken: 'ik was erbij, ik was aan Gods zijde als lieveling, als speelgenoot.' Zie het toch voor je: God als de grote tekenaar die de schepping ontwerpt, intekent, inkleurt met een spelend meisje Wijsheid naast zich, om zich heen - wat een prachtig poëtisch beeld; je krijgt er daardoor zin in om de schepping te koesteren en trouw te bewaren... Om samen met wijsheid geluk te vinden bij al die stoere zonen van Adam - en bij de dochters van Eva de eeuwen door en onder ons, die blij worden van deze vrouwelijke scheppingsbeelden.

Deze wijsheid doet ons de veelkleurigheid vieren, doet ons beseffen dat niets eendimensionaal is, dat wat wij verstand en gevoel noemen samen op gaan, dat techniek wijsheid nodig heeft, het mannelijke het vrouwelijke, en andersom - tot we misschien wel niet meer weten wat vrouwelijk ,wat mannelijk is.

We doen onszelf tekort als we deze levende levenswijsheid aan ons voorbij laten gaan. De wijsheid roept ons toe: kijk en beleef de schepping met deze blik van mij, laat mij me binnenin je mogen nestelen, 'het binnenste weten zo dichtbij het hart', steeds weer een begin van schepping nieuw. Zo moge het zijn.